

Ανατρέποντας την πολιτική αδράνεια και διεκδικώντας ένα βιώσιμο μέλλον

Στα τέλη Σεπτεμβρίου, με αφορμή την έξωση της 87χρονης Ισπανίδας Maria del Carmen, οργανώθηκαν πολυάριθμες κινητοποιήσεις στη Μαδρίτη, στη Βαρκελώνη και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της Ισπανίας για τη στεγαστική κρίση, η οποία υφίσταται για πάνω από μία δεκαετία στη χώρα της Ιβηρικής χερσονήσου. Αποτέλεσμα αυτών των μεγαλειωδών λαϊκών κινητοποιήσεων ήταν η προσπάθεια της κυβέρνησης μειοψηφίας του Pedro Sánchez να θεσμοθετήσει σχετικά νομοθετικά διατάγματα, η οποία, ωστόσο, δεν στέφθηκε από επιτυχία. Ο λόγος της κυβερνητικής αποτυχίας έγκειται στο γεγονός ότι το καταλανικό κόμμα Junts ευθυγραμμίστηκε με τη δεξιά αντιπολίτευση (PP & Vox) καταψηφίζοντας τις κυβερνητικές νομοθετικές προτάσεις. Ο Sánchez, αντιμέτωπος με εσωκομματικές πιέσεις, προκήρυξε πρόωρες εκλογές για τις 29 Νοεμβρίου και η ισπανική κοινωνία έχει εισέλθει σε προεκλογικούς ρυθμούς.

Στα νοτιοανατολικά προάστια του Παρισιού της γειτονικής Γαλλίας, την 17η Σεπτεμβρίου, σημειώθηκε τοπική διαμαρτυρία από μαθητές-τριες του λυκείου Saint-Exupéry. Βασικό αίτημα της διαμαρτυρίας τους ήταν η έλλειψη πόρων και η χαμηλή χρηματοδότηση συνολικά της παιδείας. Σε αυτό το στάδιο σχεδόν κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει ότι αυτή η εκδήλωση αγανάκτησης θα γενικευόταν. Ωστόσο, η διάδοση ντοκουμέντων από τη σχετική διαμαρτυρία μέσω των πλατφόρμων του Instagram και του TikTok φαίνεται πως συνέβαλε στην εξάπλωση αυτού του αισθήματος σε περιοχές εντός και εκτός του Παρισιού και στην ενεργοποίηση του μαθητικού κινήματος. Η αποφασιστικότητα του μαθητικού κινήματος παρέσυρε, αρχικά, το φοιτητικό κίνημα και στη συνέχεια συνενώθηκε με το κίνημα των κίτρινων γιλέκων και τα γαλλικά εργατικά συνδικάτα.

Στις 17 Οκτωβρίου, έναν μήνα ακριβώς μετά την τοπική διαμαρτυρία του λυκείου Saint-Exupéry, η γαλλική κοινωνία βίωσε μία τεράστια πανεθνική κινητοποίηση κατά της ακρίβειας. Τα αιτήματα πλέον δεν εστιάζουν αποκλειστικά στην παιδεία και την υποχρηματοδότηση που υφίσταται αυτός ο τομέας, αλλά στον τρόπο χάραξης της πολιτικής του Emmanuel Macron, δηλαδή μίας στυγνής νεοφιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής. Η στάση του Γάλλου προέδρου δεν διαφοροποιείται από αυτή που έχει επιλέξει να τηρεί όλη αυτή την περίοδο της διακυβέρνησης του σε αντίστοιχες κινητοποιήσεις: σκληρή καταστολή, άρνηση ανάληψης ευθύνης και προσωπικής παραίτησης και απόδοση των αιτιών των σχετικών κινητοποιήσεων σε “εξεγερτικές ακροαριστερές ομάδες”. Με αυτόν τον τρόπο επιλέγει συνειδητά να αγνοήσει την αποστροφή που επιδεικνύει η γαλλική κοινωνία στον τρόπο διακυβέρνησής του και προσπαθεί να μειώσει τον απόηχο των σχετικών κινητοποιήσεων,

επιμένοντας ότι αυτές προέρχονται από συγκεκριμένους ιδεολογικούς χώρους.

Η αδρανοποίηση της ελληνικής κοινωνίας

Οι γαλλικές κινητοποιήσεις βρέθηκαν στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου με μία σημαντική μερίδα δημοσιογράφων να εμφανίζεται ανήσυχη για το εάν η Ελλάδα ενδέχεται να αποτελέσει μία επόμενη περίπτωση, όπου θα εκδηλώνονταν αντίστοιχες κινητοποιήσεις. Ο πολιτικός ελιγμός της κυβέρνησης ήταν αναμενόμενος, με συχνές δηλώσεις καθησυχασμού. Σύμφωνα με το κυβερνητικό αφήγημα, η ελληνική κοινωνία δεν βιώνει τις αντίστοιχες προκλήσεις με τη γαλλική κοινωνία και αντίστοιχες κινητοποιήσεις θα ήταν αδικαιολόγητες, αν όχι υποκινούμενες για πολιτικά οφέλη.

Παρότι, όμως, το αφήγημα που διαμορφώνεται και διακινείται στα τηλεοπτικά δίκτυα αφορά τον ενδεχόμενο “κίνδυνο” έκφρασης λαϊκής οργής, δεκάδες χρήστες -κυρίως νεαρής ηλικίας- στην πλατφόρμα του TikTok αναρτούν βίντεο τόσο από τις κινητοποιήσεις στην Γαλλία όσο και στην Ισπανία και αναρωτιούνται δηκτικά για ποιους λόγους δεν υπάρχουν αντίστοιχες κινητοποιήσεις στην Ελλάδα. Παρότι, δυστυχώς, παρατηρείται μία σαφής διείσδυση της ακροδεξιάς ιδεολογίας στη νέα γενιά -ήδη ακόμη και στην εφηβική ηλικία- και οργανώνονται νεοφασιστικές ομάδες ακόμη και εντός των σχολικών δικτύων, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και ελπιδοφόρο το γεγονός πως ένα άλλο μέρος της ίδιας αυτής γενιάς προσδοκά μία μορφή διεκδίκησης για καλύτερες συνθήκες ζωής και για την ανατροπή των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων.

Το ερώτημα που κυκλοφορεί μεταξύ των νέων για τη -μέχρι στιγμής- μη μαζική ενεργοποίηση των πολιτών αυτό το διάστημα χρήζει όντως συζήτησης. Και για να το απαντήσουμε αυτό χρειάζεται να επιστρέψουμε στο σχετικά πρόσφατο παρελθόν των ελληνικών πολιτικών διεκδικήσεων την περίοδο της κρίσης. Την περίοδο 2010-2015 η ελληνική κοινωνία ύψωσε πολλές φορές το ανάστημά της απέναντι στις απαιτήσεις των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι επιδίωκαν μεταρρυθμίσεις με δυσανάλογο κοινωνικοοικονομικό κόστος. Το γεγονός, επίσης, ότι το 2015 η τότε ελληνική κυβέρνηση υπέκυψε στον πολιτικό εκβιασμό των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αθέτησε ένα σημαντικό μέρος του ιδεολογικού αφηγήματος με το οποίο είχε εκλεγεί, πλήγωσε βαθιά το λαϊκό αίσθημα. Η ελληνική κοινωνία ωθήθηκε από τη φάση της πολιτικής ενεργοποίησης και διεκδίκησης, στη φάση της απαξίωσης της πολιτικής δράσης και του πολιτικού συστήματος.

Τέμπη: Σημείο επανεκκίνησης

Σε συνθήκες μείωσης της μαζικότητας των συλλογικών κινητοποιήσεων, η ελληνική κοινωνία, βίωσε κατά παράδοξο τρόπο τη μαζικότερη κινητοποίηση των σύγχρονων χρόνων, δηλαδή, τις κινητοποιήσεις των Τεμπών. Η ιστορική αυτή κινητοποίηση αποτελεί, όμως, εξαίρεση και όχι ουσιαστική αντίφαση της υποχώρησης του ενδιαφέροντος του κόσμου για ενεργή πολιτική διεκδίκηση. Το ζήτημα των Τεμπών και ιδιαίτερα οι κινητοποιήσεις του 2025 αποτελούν μία καθαρή εξαίρεση και αυτό συμβαίνει για τρεις λόγους. Αρχικά, ήδη, από το 2023, το έγκλημα των Τεμπών άγγιξε αμέσως τη νεολαία και το ίδιο το γεγονός συνέβαλε, έστω κι έμμεσα, σε μια πρώτη επανενεργοποίηση του φοιτητικού κινήματος, καθώς τότε ανασυγκροτήθηκαν αρκετοί φοιτητικοί

σύλλογοι. Η ηλικιακή εγγύτητα των θυμάτων με τον φοιτητικό κόσμο διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην απόφαση για συμμετοχή στον αγώνα των συγγενών των θυμάτων για δικαίωση. Ένας άλλος λόγος που τα Τέμπη αποτελούν μία εξαίρεση στην αδράνεια των πολιτικών διεκδικήσεων είναι ότι οι κινητοποιήσεις του 2025 δεν υποκινήθηκαν από κάποιον πολιτικό φορέα. Και αυτό το στοιχείο υπήρξε ένας ιδιαίτερος καθοριστικός παράγοντας της ενεργοποίησης των πολιτών μέσα σε ένα κλίμα απαξίωσης των πολιτικών κομμάτων. Επιπλέον, οι κινητοποιήσεις για τα Τέμπη ήταν πολυάριθμες και πολυπληθείς, καθώς οργανώθηκαν σε πανεθνικό επίπεδο. Η ευρεία απεύθυνση των κινητοποιήσεων για τα Τέμπη αντικατοπτρίζεται και στο γεγονός πως ταυτοχρόνως ενεργοποίησαν τους-ις Έλληνες-ίδες της διασποράς, μεγάλη πλειοψηφία των οποίων είχε αποστασιοποιηθεί από τα ελληνικά πολιτικά τεκταινόμενα ήδη από το 2014.

Ωστόσο, οι χειρισμοί της κυβέρνησης και της δικαιοσύνης προσέβαλλαν εκ νέου το λαϊκό αίσθημα των πολιτών. Αυτό σε συνδυασμό με την απογοήτευση που προκλήθηκε από τη δημιουργία πολιτικού φορέα από μία πολίτη-σύμβολο των πρώτων κινητοποιήσεων των Τεμπών και το οποίο εντέλει κατέληξε να έχει ένα σαφές συντηρητικό ιδεολογικό αφήγημα, αποξένωσε εκ νέου ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας από τη διαδικασία της πολιτικής διεκδίκησης. Όλες

Αναστρέφοντας το “παιχνίδι”

Σε έρευνα του [Eteron](#), η οποία διεξήχθη την άνοιξη του 2025, το 47,6% των συμμετεχόντων-ουσών δήλωσε ότι δεν εμπιστεύεται καθόλου τα πολιτικά κόμματα. Η επανενεργοποίηση, λοιπόν, σε κινηματικό ή θεσμικό επίπεδο περνά μέσα από την αποκατάσταση του αισθήματος της εμπιστοσύνης των πολιτών στην πολιτική και τα κόμματα. Πιο συγκεκριμένα, τα προοδευτικά και αριστερά κόμματα χρειάζεται να στραφούν στην κοινωνία κάνοντας πλέον μία ουσιαστική και ειλικρινή αυτοκριτική για τους μέχρι πρότινος χειρισμούς τους, να προσεγγίσουν τη νέα γενιά αποβάλλοντας τον στείρο ιδεολογικό λόγο, να ανανεώσουν το στελεχιακό τους δυναμικό και να καθορίσουν σαφώς ποιο είναι το διακύβευμα για το οποίο αγωνίζονται. Ο στόχος θα πρέπει να είναι η ανατροπή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής και για αυτό χρειάζεται ένα ξεκάθαρο ιδεολογικό αφήγημα, χωρίς να αμβλύνονται οι ριζοσπαστικές προτάσεις. Οι διαρκείς διασπάσεις πολιτικών φορέων και οι ακατάπαυστες συζητήσεις σχετικά με μεταγραφές πολιτευτών λειτουργούν αποπροσανατολιστικά και συμβάλλουν σε μία απαξίωση της πολιτικής, καθώς στο επίκεντρο τίθενται προσωπικά αφηγήματα και αντιπαραθέσεις αντί συζητήσεις για συλλογικές λύσεις απέναντι στα προβλήματα της κοινωνίας.

Οι οργανώσεις και τα κινήματα, πυλώνες των κοινωνικών διεκδικήσεων, θα ήταν ωφέλιμο να ενισχύσουν την παρουσία τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να αυξήσουν την ορατότητα των αγώνων και των αιτημάτων τους, ιδίως απέναντι σε ένα πλήθος ανθρώπων που δεν είναι εξοικειωμένο με τις συλλογικές διεργασίες. Η διαδικτυακή στήριξη που επιδεικνύουν οι άνθρωποι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελεί αρκετές φορές ένα αμφιλεγόμενο σημείο και ταυτοχρόνως γόνιμο πεδίο αντιπαραθέσης. Η στήριξη των οργανώσεων και των κινήματων στα πλαίσια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δεν μετατρέπεται αυτομάτως και σε έμπρακτη και μαζική στήριξη στους

κοινωνικούς αγώνες και αυτό συμβαίνει ανεξάρτητα από την απήχηση που ενδέχεται να επιτευχθεί στις σχετικές αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, επομένως, δεν υποκαθιστά σαφώς από μόνη της την οργανωμένη συμμετοχή. Ωστόσο, ο εμπλουτισμός αυτών των συλλογικών χώρων -ακόμη και με την προσπάθεια προσέλκυσης ανθρώπων μέσω των social media- είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση και συνέχιση των αγώνων τους, καθώς μόνο έτσι θα διαφυλαχθούν τα κεκτημένα τους. Το τελευταίο μάλιστα είναι επιτακτική ανάγκη σε μία εποχή όπου φιλελεύθερα και κεντροδεξιά κόμματα, όχι απλώς υιοθετούν συντηρητικές και ακροδεξιές ρητορικές, αλλά εφαρμόζουν πλέον στην πράξη τέτοιες πολιτικές. Δυστυχώς, τίποτα δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο και η πολιτική επαγρύπνηση είναι απαραίτητη.

Η νέα γενιά, η Gen Z, είναι εδώ και παρότι ήδη από την εφηβική της ηλικία έχει βρεθεί αντιμέτωπη με ένα δυστοπικό περιβάλλον, το οποίο περιλαμβάνει πολέμους, εργασιακή επισφάλεια, στεγαστική κρίση, άνοδο των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων, είναι πρόθυμη να διεκδικήσει ένα καλύτερο μέλλον και αυτό όχι γιατί έχει βιώσει καλύτερες εποχές -όπως οι Millennials ή κυρίως οι άνθρωποι της Generation X-, αλλά γιατί δεν αντέχει άλλο να πορεύεται στο μέλλον χωρίς ελπίδα.

* Το άρθρο γνώμης υπογράφεται από τον Διονύση Γκιάτα, ο οποίος είναι υποψήφιος διδάκτορας Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και μέλος της ερευνητικής ομάδας PREMISA (Projektgruppe Empirische Migrationforschung Salzburg). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ανθρωπολογία του πολιτικού, στις διαδικασίες συγκρότησης ταυτοτήτων, καθώς και στην ανθρωπολογία της μετανάστευσης -με εστίαση στο διασπορικό πλαίσιο.